

ואידך, רבי יוסי דפירש דכולו לעולה וכולו לשלמים לא סבירא ליה להכריח מהקרא כרבי יוסי ברבי יהודה משום דעל כרחך איצטרריך למיכתב שלמים נמי, דאי כתיב רק עולה סלקא דעתך אמינא דרק עולה הוא דאכשר רחמנא לשוחטה על גבי המזבח ומשום דחייק לה מקום, ששחיתתן של עולות היא רק בצפון, וכשהעולות מרובות מקום שחיתתן הוא דחוק, ומשום הכי אכשר רחמנא לשוחטן אפילו על ראש המזבח, אבל שלמים, דלא דחיקי להו מקום, ששחיתתן כשרה בכל העזרה אימא לא רבי רחמנא להכשיר את ראש המזבח לשחיתתן⁽⁵⁾ קא משמע לך דגם שלמים כשרים להישחט בראש המזבח.

גופא: אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: מודי רבי יוסי ברבי יהודה שאם שחטן את קדשי הקדשים כנגדו של המזבח בקרקע פסולים משום דסבירא ליה דמזבח כולו בדרום היה עומד.

אמר ליה רב אחא מדיפתאי לרבינא: מאי "כנגדו בקרקע" דפסיל רבי יוסי ברבי יהודה? אילימא דשחט בחציו הצפוני על אמה יסוד או בחציו הצפוני על אמה סובב, הרי האי מקום גופיה המזבח הוא, ובזה וודאי מכשר רבי יוסי ברבי יהודה.

ועוד קשה לפרש כן דהא מאי לשון ב"קרקע" אי איירי ביסוד וסובב?

וכי תימא דאיירי בדעביד מחילות בקרקע מתחת למזבח ושחט בהו ובזה פסל רבי יוסי ברבי יהודה, הא אי אפשר לפרש כן, דאם כן תיקשי וכי האי גוונא שעשה מחילות תחת מזבח מי הוי מזבח כשר, והתניא "מזבח אדמה תעשה לי" ודרשינן: שיהא מחובר המזבח באדמה — שלא יבנו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין?⁽⁶⁾

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: מודי רבי יוסי ברבי יהודה שאם שחטן את קדשי הקדשים כנגדו של המזבח בקרקע פסולים משום דסבירא ליה דמזבח כולו בדרום היה עומד.

מבואר בגמרא שאפילו בשלמים צריכים לימוד שנושחטים בראש המזבח אפילו שלא נאמר בהם צפון, ואולי משום סברת התוס' שכתבו שמדרבנן לכתחילה אין לשחוט שם שמא תרביץ גללים, והיינו סבורים שמן התורה אין ראוי שם לשחיטה מטעם זה, ועיין רש"ש כאן.

5. מבואר בגמרא שאפילו בשלמים צריכים לימוד שנושחטים בראש המזבח אפילו שלא נאמר בהם צפון, ואולי משום סברת התוס' שכתבו שמדרבנן לכתחילה אין לשחוט שם שמא תרביץ גללים, והיינו סבורים שמן התורה אין ראוי שם לשחיטה מטעם זה, ועיין רש"ש כאן.

6. המשנה למלך [בית הבחירה א יג] כתב שמסוגיא זו מוכח שהדין שאין בונים מזבח על גבי מחילות הוא מעכב.

וביאר בזבחי אפרים שדיוקו מלשון הגמרא "מי הוי מזבח", וגם שאם היה כשר היינו יכולים להעמיד את דברי רבי יוחנן באופן שעשה מחילה ובדיעבד, ועל כרחך שהוא מעכב

בכשרות המזבח, ומשום כך גם השחיטה תהיה נפסלת כדין מזבח שנפגם המבואר לקמן [נ"ט]. עוד הוכיח שם המשנה למלך מסוגיאין, שדין זה שאין בונים המזבח על מחילות נאמר גם בכל הקרקע שתחת המזבח, ולא רק בין הקרקע למזבח ובמזבח עצמו, ולכן הוקשה לו ממה שמבואר במשנה בפרה [פרק ג] שהר הבית והעזרות היו בנויים על מחילות מפני טומאת התהום, ותירץ שכן היה בכל הר הבית מלבד מקום המזבח.

עוד הביא שם מדברי הר"ש באהלות ששיעור גובה המחילה כדי לפסול הוא טפח.

7. ביומא [לג א] מבואר שאם לא מצא ממערכה שניה כשר גם כן ממערכה גדולה, אבל לא